

Acil Tıpta Güncel Bilgiye Ulaşmak: İnternet

Accessing up-to-date knowledge in emergency medicine: Internet

Türkiye Acil Tıp Dergisi - Turk J Emerg Med 2010;10(1):42-47

İbrahim TÜRKÇÜER¹

¹Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Acil Tıp Anabilim Dalı, Denizli

ÖZET

Tıbbın hızlı ilerlemesi, her geçen gün yeni bilgilerin ortaya çıkması ve bilginin yenilenme zamanının kısılması bilgiye ulaşmanın önemini artırmaktadır. Bilgiye kısa sürede ve hızla ulaşım gereksinimi daha fazla olan biz acil tıpçıların bu imkanı sağlayan interneti etkin bir şekilde kullanmamız meslek yaşamımız için büyük kolaylıklar getirecektir.

Anahtar sözcükler: Acil tıp; internet.

SUMMARY

The rapid progress of medicine, emergence of new information every day, and constant update of knowledge increases the importance of accessing to knowledge. Effective use of internet will bring great convenience for the profession emergency physicians who need to access the information quickly and within shorter time frame.

Key words: Emergency medicine; Internet.

İletişim

Dr. İbrahim TÜRKÇÜER

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp
Anabilim Dalı, Kınıklı, 20070 Denizli, Turkey.

Tel: +90 - 258 - 444 0 728 / 2055

Faks: +90 - 258 - 213 49 22

Elektronik posta: iturkcuer@yahoo.com

Giriş

Tıbbın hızlı ilerlemesi, her geçen gün yeni bilgilerin ortaya çıkması ve bilginin yenilenme zamanının kısılması bilgiye ulaşmanın önemini artırmaktadır. Yeni bilgilerin araştırılması, öğrenilmesi, uygulamaya konulması, bilimsel çalışmaların planlanması, yürütülmesi, var olan bilginin tazelenmesi gibi araştırma ve geliştirme süreçlerinde doğru bilgiye hızlı bir şekilde ulaşılması gerekmektedir. Acil tıp gibi asıl görevi beklenmedik bir hastalık veya bir yaralanma durumunda hızlı değerlendirme, müdahale ve tedavi başlatmak olan bir uzmanlık dalı için güncel bilgiye ulaşmak daha da önemli hale gelmektedir. Doğru bilgiye kısa sürede ulaşım imkanı sağlayan internetin etkin bir şekilde kullanılması acil tıp hekimlerinin profesyonel gelişimine ve hasta bakım kalitesinin artmasına büyük kolaylık sağlayacaktır. Güncel literatür bilgisinin kaynak kitaplarda (*textbook*) yer alması için birkaç yıllık süre geçmesi gerekmektedir. Bilginin yenilenme hızı göz önüne alındığında, kaynak kitapların yeni baskıları çıkana kadar, hatta yayınlandığı anda bile güncelliklerini kaybetmeye başladığı düşünülmektedir. Örneğin acil tıp için ana kaynaklarımızdan biri olan editörlüğünü Judith E. Tintinalli'nin yaptığı "*Emergency Medicine - A Comprehensive Study Guide*"ın en son baskısında (6. baskı) erişkin temel taşım desteği için kompresyon ventilasyon oranı 15/2 olarak önerilmektedir.^[1] Kaynak kitapların kabaca güncel bilgi içeriğini 4-5 yıl geriden takip ettiği göz önüne alındığında internet üzerinden güncel bilgiye ulaşmanın daha doğru olduğu düşüncesi giderek yaygınlaşmaktadır.

İnternet, dünyadaki veri tabanlarını ve bilgisayarları birbirine bağlayan, bilgiyi toplayan ve kullanıcılarına dağıtan büyük bir kütüphane olarak tanımlanabilir. Bu büyük kütüphane içinde istenilen doğru bilgiye ulaşmadaki zorlukların üstesinden gelebilmek için çeşitli arama-tarama yöntemleri mevcuttur. Bilgiye ulaşmak için genel arama motorları kullanılabilir gibi tıbbi arama motorları, web siteleri, elektronik kütüphaneler, dizinler de kullanılmaktadır.

Web arama motorları birçok bilgi kaynağını otomatik olarak tarar ve birtakım dizinler oluştururlar. Bu dizinler üzerinden sorgulama ise, seçilen bazı anahtar kelimeler ve bazı yardımcı unsurlardan yararlanılarak yapılır. Daha sonra ise aranan bilgilerin bulunduğu site adresleri arasında gezinerek bilgiye ulaşılabilir. Diğer bir deyişle arama motorları, kullanıcısının arama özelliklerini belirlediği bilgi filtreleme sistemleridir. Konu veya anahtar sözcüklere göre arama yapma olanağı tanıyan genel

Tablo 1. Genel arama motorları listesi.

http://www.google.com.tr
http://www.yahoo.com
http://www.lycos.com
http://www.altavista.com
http://www.hotbot.com
http://www.excite.com
http://search.com
http://go.com
http://www.metacrawler.com
http://www.webcrawler.com

arama motorları bilgiye kolay ulaşılmasını ve zaman kaybını önlemektedir. İnternette en sık kullanılan, daha ayrıntılı ve sınıflandırılmış veriye ulaşmayı sağlayan "*Yahoo*" (<http://www.yahoo.com>) ve "*Google*" (<http://www.google.com.tr>) bu arama motorlarının en önemlilerindedir.^[2,3] "*Google*"ın Türkçe sayfalarda arama yapma, sadece görselleri arama, çeviri yapma gibi farklı seçenekleri bulunmaktadır. Ayrıca arama motorlarında gelişmiş arama seçenekleri kullanılarak aranan bilgiye ulaşmak daha kolay hale gelebilmektedir. Genel arama motorlarından bazıları Tablo 1'de verilmiştir. Arama motorları kendilerine tanıtılmış olan ve indekslenen sayfalar arasında arama yapmaktadır, bu nedenle birden fazla arama motorunun kullanılması daha farklı adreslere ulaşma imkanı sağlayacaktır. Birden fazla arama motorunda arama yapabilen adresler (<http://www.metacrawler.com>) bu konuda yardımcı olacaktır.^[4]

Kanıtı dayalı tıp siteleri

İnternetteki tıbbi bilgilerin güvenilir olup olmadığını belirlemede bilginin "kanıtı dayalı" olması önemlidir. Kanıtı dayalı tıp uygulamaları denince akla ilk gelen "*Cochrane*" Kütüphanesi'dir (<http://www.cochrane.org>). "*Cochrane*" Kütüphanesi (<http://www.thecochranelibrary.com>), hekimlere verecekleri kararlarda yardımcı olacak güncel bilgi ve delilleri sunmaktadır.^[5] Üç ayda bir düzenli olarak güncellenen ve genişletilen bu veritabanı ağında meta-analizler, randomize kontrollü çalışmalar, protokoller ve sistematik derlemeler gibi kanıt değeri yüksek yayınlar bulunmaktadır. Anahtar kelimeler ile detaylı arama yapılabilir. İleri arama seçenekleri kullanılarak daha özelliikli arama yapmak mümkün olmaktadır. Kayıt yaptırılarak yapılan taramanın kaydedilmesi, elektronik posta ile uyarı gönderilmesi gibi özelliklerden yararlanılabilmekte-

Tablo 2. Kanıta dayalı tıp siteleri.

Kanıta dayalı tıp siteleri	İnternet adresleri
Cochrane Library	http://www.cochrane.org http://www.thecochranelibrary.com
British Medical Journal	http://clinicalevidence.bmj.com
Best Evidence Topics	http://www.bestbets.org
Clinical Trials	http://www.clinicaltrials.gov
Trip Database	http://www.tripdatabase.com
EB Medicine	http://www.ebmedicine.net

dir. “*British Medical Journal*”ın (BMJ) kanıta dayalı tıp sitesi ise (<http://clinicalevidence.bmj.com>) anahtar kelimelerle arama dışında bölümlere, inceleme türlerine göre arama yapabileme ve kısmende olsa Türkçe web tasarımı ile büyük kolaylık getirmektedir. Ayrıca arama yapılan konu hakkında önemli noktalar, güncellemeler, klavuzlar ve uygulamalara ulaşım imkanı sağlamaktadır.^[6] “*BestBETs*” (*Best Evidence Topics* <http://www.bestbets.org>) ise olgu ve probleme dayalı yaklaşımlar sunduğu için acil tıp için daha uygun bir kanıta dayalı tıp sitesi özelliği taşımaktadır.^[7] Kanıta dayalı diğer tıp siteleri Tablo 2’de görülmektedir.

PubMed

Günümüzde literatür taraması için ihtiyacı büyük ölçüde karşılayan veri tabanı “*PubMed*”dir. Amerikan Ulusal Tıp Kütüphanesi ve Ulusal Sağlık Enstitülerinin internet servisi olan “*PubMed*” (<http://www.pubmed.com>) 1950’lerden günümüze kadar yaklaşık olarak 20 milyona yakın yayına ulaşabileceğimiz bir adrestir.^[8] Bu sayı her geçen gün giderek artmaktadır. Sitede arama yapmak için öncelikle nasıl arama yapılacağına iyi bilinmesi gerekmektedir. İngilizce hizmet aldığımız bu sitede araştırma konusu ile ilişkili olarak arama yaparken kullanacağımız en uygun kelime veya kelimeleri tespit etmemiz gereklidir. Arama için ayrıca dergi, yazar isimleride kullanılabilir. “*Limits*” ve “*advanced search*” seçeneklerini kullanarak araştırdığımız konuyla ilgili daha yakın sonuçlar elde edebilmemiz mümkün olacaktır. Arama yaptıktan sonra çıkan sonuç sayfasında ilgili literatür bilgileri haricinde arama detayları (*search details*), yapılan arama sonucu bulunan makaleler ile ilgili bilgiler (*filter your results*), arama geçmişi (*recent activity*), hangi makalelerin tam metnine ücretsiz olarak ulaşılacağı görülmektedir. Elde edilen sonuçlar “*display settings*” linkinden ayarlama yapılarak farklı şekillerde (kısa bilgi, özet, yayın tarihi vb) listenebilmektedir. Ayrıca bulunan sonuçların al-

tında ilişkili diğer makalelere ulaşım imkanı “*related articles*” linki ile sağlanmaktadır. Çoğu makalenin özetine ulaşmak mümkün olmakla birlikte tam metnine ulaşmak abonelik veya ücret karşılığında da olabildiği için her zaman ücretsiz mümkün olmamaktadır. Tam metne ulaşabiliyorsa ilgili makalenin özet sayfasında yayıncı derginin linki bulunmaktadır. Bazı dergilerde ise makalelerin tam metinlerine belirli bir süreden (1-2 yıl) sonra ücretsiz olarak ulaşılabilir. Bunun yanında Pubmed’in bir hizmeti olan “*PubMed Central*” (<http://www.pubmedcentral.com>) yoluyla ücretsiz olan makalelere ulaşılabilme imkanı mevcuttur. “*PubMed*”in bir diğer hizmeti olan dergi veritabanında ise dergi taraması yapılarak dergilerin kendi anasayfalarına ulaşılabilme imkanı sağlayan linkler bulunmaktadır.^[9] Ayrıca “*PubMed*”in “*My NCBI*” bölümüne üyelik ile yapılan aramaların kayıt edilmesi, güncellenmesi ve elektronik posta ile bildirimini yapılması sağlanabilmektedir.^[10]

Diğer bir tıbbi internet adresi ise yine Amerikan Ulusal Tıp Kütüphanesinin internet servisi olan “*LocatorPlus*” sitesidir.^[11] “*LocatorPlus*” (<http://www.locatorplus.gov/>) ile süreli yayınlar yanında kitaplara ve odiyovizüel materyallere ulaşılabilir. Basit ve ileri arama seçenekleri ile istenilen veriye ulaşmayı kolaylaştıracak şekilde tasarlanmış bir web sayfasıdır. Bununla birlikte “*ClinMed NetPrints*” (<http://clinmed.netprints.org>) sitesinde ise henüz yayımlanmamış çalışmalara ulaşılabilir.^[12] Ayrıca “*BioMed Central*” (<http://www.biomedcentral.com>) ve “*Science Direct*” (<http://www.sciencedirect.com>) sitelerine üye olunarak pek çok dergideki makalelerin tam metinlerine ulaşma imkanı bulunabilmektedir.^[13,14] Ücretsiz dergilerin listesine ise (<http://www.freemedicaljournals.com>) adresinden ulaşılabilir.^[15] İnternet sağlayıcıların çeşitli elektronik kütüphanelere abone olabilmesi sayesinde kurumsal yada bireysel olarak bu servis hizmetinden yararlanılarak her türlü kitap, süreli yayına ulaşmak mümkün olabilmektedir.

“*Google*”ın İngilizce ve Türkçe kullanım imkanı ile sunduğu akademik arama hizmeti ile hem ulusal hemde yabancı yayınlarda arama yapılabilir.^[16] “*Google*” akademik (<http://scholar.google.com.tr/>) olarak adlandırılan arama motoru “Gelişmiş akademik arama” ve “akademik tercihler” seçenekleri ile daha ayrıntılı arama imkanı vermektedir. Arama yaptıktan sonra çıkan sonuç sayfasında makalelerle ilgili diğer yayınlara ulaşabilmenin yanında aldığı atıflara da ulaşım imkanı sağlayan bağlantı-

lar mevcuttur. Bilimsel arama yapılabilen arama motorlarından bir diğeri olan “SCOPUS” (<http://www.scopus.com>) süreli yayınlar, kitaplar, kongre-konferans bildirileri, ticari yayınlar, patent kayıtlarına kadara birçok yayına ulaşım imkanı sağlamaktadır. Sürekli güncellenmekle birlikte güçlü uluslararası bir kapsam sunmaktadır.^[17] “SCIRUS” (<http://www.scirus.com>) ise bilimsel, akademik, teknolojik ve tıbbi veriler içeren makaleler, teknik raporlar ve patentler üzerinde arama yapar. Bilimsel olmayan internet adreslerini tarama dışında tutma özelliğine sahip olması kullanıcıya kolaylık sağlamaktadır.^[18] “Medscape” (<http://www.medscape.com>) ise sadece sağlık (tıp, hemşirelik, tıp eğitimi vb) konularında arama yapma özelliğine sahip arama motoru olup üyelik seçeneği ile internet sayfasının sağladığı özelliklerden, içerikten daha kapsamlı olarak yararlanılabilmektedir.^[19]

ULAKBİM

Uluslararası internet siteleri yanı sıra ulusal siteler (<http://www.ulakbim.gov.tr>, <http://medline.pleksus.com.tr> gibi) ile de hem yabancı hem de ulusal yayınlara ulaşmak mümkün olmaktadır. Türk Medline sitesi (<http://medline.pleksus.com.tr>) adresinden ulaşılmakta olup birçok ulusal tıbbi dergideki makalelere ulaşım imkanı vermektedir. Türk Medline sitesi ile 1990’lardan itibaren ülkemizde yayımlanan birçok biomedikal derginin makalelerine ulaşılabilir. Yazar ismi, konu başlığı gibi anahtar kelimelerle arama yapılabilir. “PubMed”de olduğu gibi sonuç sayfasından makalelerin özetleri görülebilmektedir. Eğer tam metninin bulunduğu web sitesi mevcutsa ilgili derginin linkinden ulaşılması mümkün olmaktadır.^[20] Ayrıca veritabanında indekslenen dergilerin listesi ve internet sayfalarına ulaşım imkanı verilmektedir. TÜBİTAK tarafından 1996 yılında kurulan ULAKBİM (<http://www.ulakbim.gov.tr>) iki alt birimi olan Ulusal Akademik Ağ (ULAKNET) ve Cahit Arf Bilgi Merkezi (CABİM) ile ülkemizdeki üniversite, kamu kurum ve kuruluşları ile sanayi kesiminin bilgi ihtiyaçlarının karşılanması, akademik bilgi üretimine katkıda bulunmak amacıyla elektronik ve geleneksel yollarla ulusal çapta bilgi ve belge hizmetleri ile internet sağlayıcılığı yapmaktadır. Ülkemizdeki tüm akademik kurumları birbirine ve küresel araştırma ağlarına bağlamaktadır. Üniversiteler, eğitim araştırma hastaneleri ve diğer bir çok kurum ULAKBİM sayesinde birçok elektronik kütüphaneye, veri tabanına ulaşabilmektedir.^[21] Ayrıca Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi (<http://tez2.yok.gov.tr/>) aracılığıyla YÖK tarafından

arşivlenen tez çalışmaları taranabilmekte, üye olmak koşulu ile ulaşım imkanı sağlanabilmektedir.^[22]

ISI Web of Science

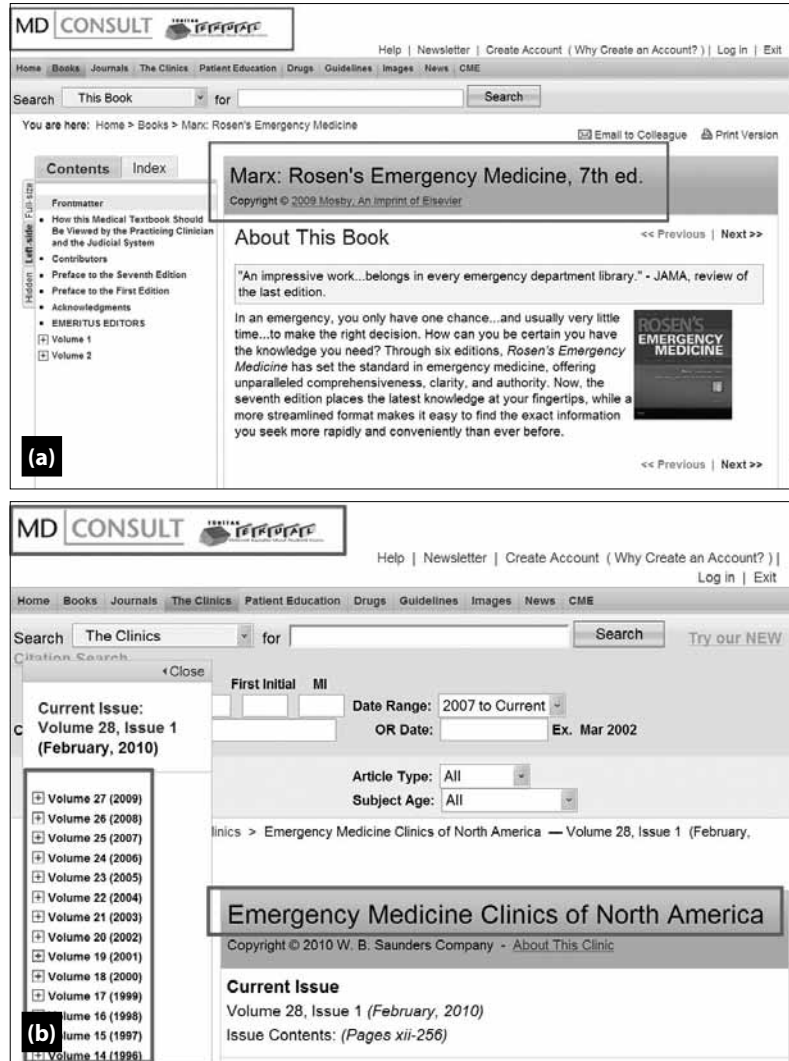
“Web of Science”, “Thomson ISI”nın “Web of Knowledge” Platformu üzerinden erişime sunulan uluslararası bir atıf indeksleri veri tabanıdır.^[23] Konu bazında bilgiye erişim ve uluslararası atıf bilgilerini içerir. Fen (SCI), sosyal (SSCI), sanat ve beşeri bilimlerde (AHCI) 9200’den fazla dergiyle 37 milyondan fazla kayıt içermektedir. “Web of Science” bibliyografik bir veri tabanı olmasına rağmen binlerce yayının tam metnine erişimi bir köprü aracılığıyla sağlar. Tam metine erişim bağlı olduğunuz kurumunuzun veya internet sağlayıcınızın elektronik yayınlara abone olmasına bağlıdır. Üyelik karşılığında üyelerine makalelere, kitaplara tam metin olarak ulaşma imkanı sağlayan diğer sitelerde değinmek gerekirse; “Science Direct, Wolters Kluwer Health-Ovid Technologies, Springer ve Blackwell-Synergy” başlıcaları olup Tablo 3’te diğer veritabanları ve internet adresleri gösterilmiştir. Bu sitelerde anahtar kelime(ler), yazar isimleri ile arama yapılarak makale bulduktan sonra tam metnine ulaşılabilir. Ayrıca elektronik kitaplara da ulaşmak mümkün olmaktadır.

MD Consult

“MD Consult” (<http://www.mdconsult.com>) sitesi ise hekimlerin tanı, tedavi uygulamalarında kanıta dayalı bilgilerden yararlanmalarını sağlamaktadır.^[24] Çeşitli kaynakları bir araya getiren entegre referans kaynağıdır. Ana sayfaya girildikten sonra dergi, kitap, hasta eğitimi, görüntüleme gibi bölümler seçilerek bu bölümlerle ilgili arama yapılabilir. Örneğin; internet sağlayıcı aracılığıyla veya kurumsal olarak üyeliğiniz mevcutsa Acil Tıp ile ilgili kitap (*Marx: Rosen’s Emergency Medicine, 7th ed.*), dergi (*Emergency Medicine Clinics of North Ameri-*

Tablo 3. Veritabanları internet adresleri.

Veritabanları	İnternet adresleri
Science Direct	http://www.sciencedirect.com
Wiley Interscience	http://www.interscience.wiley.com
Taylor & Francis	http://www.tandf.co.uk/journals
Wolters Kluwer Health-Ovid Technologies	http://www.ovid.com
Springer	http://www.springerlink.com
Blackwell-Synergy	http://www.blackwell-synergy.com
EBSCOHost	http://www.ebscohost.com

Şekil 1. MD Consult internet sayfasında, (a) acil tıp ile ilgili kitaplar; (b) acil tıp ile ilgili dergiler.

ca) gibi birçok kaynağa ulaşmak mümkün olmaktadır. Şekil 1a,b'de "MD Consult" internet sayfasının kullanımı ile ilgili örnekler verilmiştir.

Acil tıp ile ilgili olarak yukarıda bahsedilen arama motorları, elektronik kütüphane, veritabanlarından sürekli yayın, kitaplara ulaşmak mümkün olmaktadır. Ayrıca hastalıklarda tanı, tedavi yaklaşımları ile ilgili Acil tıp siteleri de bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi "Medscape"nin bir servisi olan "eMedicine" (<http://www.emedicine.com>) olup diğer branşlarla birlikte acil tıp konularında ayrıca tanı, tanı, tedavi yaklaşımları konusunda sistematik, güncel bilgiler vermektedir. "iPhone", "iPod" özellikli cep telefonlarına web sitesi içeriği yüklenerek hasta başı kullanım özelliği de sağlanabilmektedir.^[25]

Uzmanlık Derneklerinin Siteleri

Ayrıca acil tıp ile ilgili ulusal ve uluslararası derneklerin (örneğin; <http://www.tatd.org.tr>), organizasyon ve kuruluşların (<http://www.acep.org>) ve diğer (<http://www.nce-mi.org>, <http://emerginet.com> vb) internet adresleri güncel bilgiye ulaşmak için kullanılacak adreslerdir. Diğer tıbbi derneklerin sitelerinden güncel kılavuz, bülten, dergi, kitap gibi yayınlara ulaşmak mümkün olabilmektedir. Örneğin; Türk Kardiyoloji Derneğinin internet sitesinden (<http://www.tkd.org.tr/>) ulusal ve uluslararası kardiyolojik tanı ve tedavi kılavuzlarına (hipertansiyon, senkop, kalp yetmezliği vb), Türk Toraks Derneğinin sitesinden (<http://www.toraks.org.tr>) bültenlere, tanı-tedavi rehberlerine (astım, pnömoni, pulmoner tromboembolizm

vb) üyelik olmadan ücretsiz olarak ulaşılabilir. ^[26,27] Türk Nöroloji Derneği (<http://www.noroloji.org.tr>), enfeksiyon ve klinik mikrobiyoloji derneklerinin (<http://www.klimik.org.tr>, www.enfeksiyon.org.tr) ve diğer meslek derneklerinin internet adreslerinden güncel bilgiye erişim mümkün olmaktadır.

Güncel bilgiye ulaşmada internet artık hekimler için kaçınılmaz ve ertelenemez bir gerçektir. Her ne kadar internetin tıbbi amaçlarla kullanımı olmazsa olmaz bir koşul değilse de kolaylaştırıcı, kaliteyi artırıcı, bilgiye kısa sürede ve hızlı ulaşım imkanı sağladığı yadsınamaz bir gerçektir.

Kaynaklar

- Hirshon JM. Basic cardiopulmonary resuscitation in adults. In: Tintinalli JE, Kelen GD, Stapczynski JS, editors. Emergency medicine: a comprehensive study guide. 6th ed. New York: McGraw-Hill; 2004. p. 66-71.
- Yahoo internet sitesi. Adresi: <http://www.yahoo.com>. (Erişim tarihi: 11.02.2010).
- Google internet sitesi. Adresi: <http://www.google.com.tr>. (Erişim tarihi: 11.02.2010).
- Metacrawler internet sitesi. Adresi: <http://www.metacrawler.com>. (Erişim tarihi: 11.02.2010).
- Cochrane kütüphanesi internet sitesi. Adresi: <http://www.cochrane.org> ve <http://www.thecochranelibrary.com>. (Erişim tarihi: 12.02.2010).
- British Medical Journal kanıta dayalı tıp internet sitesi. Adresi: <http://clinicalevidence.bmj.com>. (Erişim tarihi: 12.02.2010).
- Best Evidence Topics internet sitesi. Adresi: <http://www.best-evidence.org>. (Erişim tarihi: 12.02.2010).
- PubMed internet sitesi. Adresi: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/>. (Erişim tarihi: 10.02.2010).
- PubMed dergi veritabanı internet sitesi. Adresi: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/journals>. (Erişim tarihi: 12.02.2010).
- PubMed My NCBI internet sitesi. Adresi: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/myncbi/>. (Erişim tarihi: 10.02.2010).
- LocatorPlus internet sitesi. Adresi: <http://www.locatorplus.gov/>. (Erişim tarihi: 11.02.2010).
- ClinMed NetPrints internet sitesi. Adresi: <http://clinmed.net-prints.org>. (Erişim tarihi: 11.02.2010).
- BioMed Central internet sitesi. Adresi: <http://www.biomedcentral.com>. (Erişim tarihi: 11.02.2010).
- Science Direct internet sitesi. Adresi: <http://www.sciencedirect.com>. (Erişim tarihi: 11.02.2010).
- Free medical journal internet sitesi. Adresi: <http://www.freemedicaljournals.com>. (Erişim tarihi: 12.02.2010).
- Google Akademik internet sitesi. Adresi: <http://scholar.google.com.tr/>. (Erişim tarihi: 12.02.2010).
- SCOPUS internet sitesi. Adresi: <http://www.scopus.com>. (Erişim tarihi: 15.02.2010).
- SCIRUS internet sitesi. Adresi: <http://www.scirus.com>. (Erişim tarihi: 15.02.2010).
- Medscape internet sitesi. Adresi: <http://www.medscape.com>. (Erişim tarihi: 13.02.2010).
- Türk Medline internet sitesi. Adresi: <http://medline.pleksus.com.tr>. (Erişim tarihi: 14.02.2010).
- ULAKBİM internet sitesi. Adresi: <http://www.ulakbim.gov.tr>. (Erişim tarihi: 14.02.2010).
- Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi internet sitesi. Adresi: <http://tez2.yok.gov.tr/>. (Erişim tarihi: 10.02.2010).
- ISI Web of Knowledge internet sitesi. Adresi: <http://isiwebofknowledge.com/>. (Erişim tarihi: 14.02.2010).
- MD Consult internet sitesi. Adresi: <http://www.mdconsult.com>. (Erişim tarihi: 14.02.2010).
- eMedicine internet sitesi. Adresi: <http://www.emedicine.com>. (Erişim tarihi: 10.02.2010).
- Türk Kardiyoloji Derneği internet sitesi. Adresi: <http://www.tkd.org.tr/>. (Erişim tarihi: 14.02.2010).
- Türk Toraks Derneği internet sitesi. Adresi: <http://www.toraks.org.tr>. (Erişim tarihi: 14.02.2010).